

NELJATINE OBJEKT

BIBLIOTHECA CONTROVERSIARUM

SARJA KOLLEGIUM

Maarja Kangro (kirjanik ja tõlkija)

Hasso Krull (kirjanik ja tõlkija)

Rein Raud (Tallinna Ülikool)

Marek Tamm (Tallinna Ülikool)

Aro Velvet (Lõuna-California Ülikool)

Tallinna Ülikool

Graham Harman

NELJATINE OBJEKT

Inglise keelest tõlkinud Kalle Hein

Tallinna Ülikooli Kirjastus
Tallinn 2025

Bibliotheca CONTROVERSIARUM

Bibliotheca Controversiarum

Graham Harman

Neljatine objekt

Tõlgitud väljaandest:

Graham Harman

The Quadruple Object

Winchester; Washington: Zer0 Books 2011

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital.

Toimetanud Kai Nurmik

Kujundanud ja küljendanud Mare Väli

Sarja makett: Rakett

© Graham Harman 2010

Autoriõigus (tõlge): Kalle Hein 2025

Autoriõigus (järelsõna): Rein Raud 2025

Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus 2025

ISSN 1736-9398

ISBN 978-9985-58-981-6

TLÜ Kirjastus

Narva mnt 25

10120 Tallinn

www.tlupress.com

Trükk: Pakett

SISUKORD

Autori eessõna ingliskeelsele väljaandele	9
Sissejuhatus	13
1. Õõnestamine ja kõõpimine.	16
A. Õõnestamine.	17
B. Kõõpimine	21
C. Mõõlemad äärmused korraga.	25
D. Objektid.	29
2. Meeleobjektid.	34
A. Immanentne objektiivsus	35
B. Varjundid.	39
C. Eideetilised omadused	43
D. Kokkuvõtteks	48
3. Reaalsed objektid.	53
A. Vahendianalüüs	54
B. Teispool teooriat ja praktikat	60
C. Anti-Kopernik	66
D. Kaks pinget	70
4. Veel Heideggerist	75
A. Kolm käesolevuse liiki	76
B. Ajata ajalisuus	79
C. Heideggeri üksluisus	83
D. Vahend-olevuste realism.	88
5. Kaudne põhjuslikkus	100
A. Okasionalism ja skeptitsism	101
B. Kokkupuutepunkt.	105

C. Kokkupuute asümmeetrilisus	108
D. Neljatistest struktuuridest	112
6. Heideggeri nelik	116
A. Nelik Heideggeri teostes	117
B. Heideggeri neliku tõlgendus	120
C. Objektide juurest maailma	123
D. Teisi probleeme Heideggeri nelikuga	129
7. Uus nelik	133
A. Veel kord pilk neljale poolusele	134
B. Aeg, ruum, olemus ja <i>eidōs</i>	138
C. Lahknemisest ja liitumisest	143
D. Pingetest	150
8. Tasemed ja psüühika	152
A. Objektide tasemed	153
B. Objektide sisemus	159
C. Panpsühhismist	163
D. Polüpsühhismist	167
9. Ontograafia	171
A. Liigitumine peredeks	172
B. Punane ja must: pinged	177
C. Punane ja punane: kiirgused	181
D. Must ja must: ruumisuhted	183
10. Spekulatiivne realism	186
A. Objektid ja realism	190
B. Objektide polaarsus	192
C. Teooria laiendamine	194
Saateks eestikeelsele väljaandele (<i>Rein Raud</i>)	197

*Selle raamatu kirjutamise tegi võimalikuks
Ameerika Ülikoolilt Kairos saadud uurimistoetus,
mille kiitsid lahkesti heaks prorektor Lisa Anderson ja
aseprorektor Ali Hadi, kellele avaldan siinkohal tänu.*

*Samuti tänan Portlandi Osariigi Ülikooli professorit
Michael Flowerit, kes asjatundlikult koostas
kümme abistavat diagrammi.*

AUTORI EESSÕNA INGLISKEELSELE VÄLJAANDELE

Selle raamatu esmatrükk ilmus prantsuse keeles pealkirja all „L'Objet quadruple: Une métaphysique des choses après Heidegger“ (Paris: PUF, 2010), suurepärase tõlke autoriks Olivier Dubouclez Lille'ist. Raamatu saamislugu määras ka selle struktuuri ja võib seepärast lugejale huvi pakkuda.

Juba mitu aastat oli Quentin Meillassoux väljendanud soovi näha mõnd mu teost ilmumas prantsuse keeles. Esialgu lootis ta ärgitada kedagi tõlkima mu esimest raamatut „Tool-Being: Heidegger and the Metaphysics of Objects“ (Chicago: Open Court, 2002). Kuid Pariisi kirjastajatele pidi see paratamatult tunduma enese kuluka sidumisena autoriga, kes pole Prantsusmaal veel kuigi tuntud. Isegi pärast Meillassoux' enda saamist PUFi sarja „MétaphysiqueS“ kaastoimetajaks paistis olukord väherõõmustav. Mõnda aega tundus, et projekt on teostamatu.

Ühel päeval tulin mõttele töötada vastupidises järjekorras. Selle asemel et otsida raha juba olemasoleva raamatu tõlkimiseks, võiksin kõigepealt leida toetusraha ja siis kirjutada just sellise uue raamatu nagu vaja – umbes nagu arhitekt, kellele on ette antud kindel eelarve ja maatükk. See mõte ajas mu otsekohe elevile, sest olen seisukohal, et ideed on kõige mõjusamad siis, kui nad on kuju võtnud kohalike olude survele. Pole üllatav, et ka Meillassoux ise pidas seda

väärt ettepanekuks. Otsemaid esitasin taotluse uurimistoetuse saamiseks oma koduinstitutsioonile, Ameerika Ülikoolile Kairos. Aeg pole veel küps, et rääkida siin ära kogu taotluse menetlemise bürokraatlik seiklusjutt. Piisab, kui öelda, et kahe valgustatud administraatori sekkumine päästis raamatu enneaegsest surmast (olen neid siinsetel veergudel selle eest tänanud). Tšekk lunastati Kairos ja kalkulatsioonid tehti Pariisis. Veidi aja pärast andis Meillassoux mulle teada, milline peaks olema teose maht, arvestades PUFi tavapärasest tõlkijatasu. Kuigi Prantsuse kirjastustes ei käi arvestus mitte sõnade, vaid tähemärkide järgi, tuli soovitud mahuks umbes 47 000 sõna: kena väike särtsakas raamat. Õnneks oli tõlkija juba leitud, ja Meillassoux ei eksinud oma väites, et Dubouclez on pädev filosoof ning hea inglise keele ja prantsuse stiili valdaja.

Raskusi valmistas aga ajastus. 2009. aasta suveks oli mul juba kindlaks määratud loeng Horvaatias ning kaks loengut ja osalemine ühes pulmas Inglismaal. Nii jäi mul kogu raamatu kirjutamiseks ainult kuus nädalat. Tehes hädast vooruse, otsustasin oma internetilugejaskonnale dokumenteerida raamatu kirjutamist „otseblogis“ (vt doctorzamaalek2.wordpress.com). Publiku olemasolu pidi tagama vajaliku surve töötada raamatu kallal kõvasti iga päev ning boonusena sain anda oma kraadiõppuritele sissevaate raamatute kirjutamisse. Juuli teisest poolest augusti lõpuni postitasin iga päev ülevaateid töö edenemisest. Huvi pärast võtsin ka aega ja nii sain teada, et raamatu „Neljatine objekt“ lõppversiooni valmimiseks kulus 86 tundi ja 34 minutit.

Peale selle, et raamatu maht oli piiratud, vormis osalt selle sisu ka sihtrühma eripära. Prantsuse lugejaskond ei teadnud sel ajal minu kirjatöödest peaaegu midagi. Seetõttu pidin oma varasemate raamatute põhiideed lühidalt üle kordama, et prantsuse lugeja järje peale aidata. Kuid seda ülekordamist ei tohtinud olla *liiga palju*, sest muidu poleks ükski mu ingliskeelne lugeja olnud huvitatud inglise väljaandest, mis paratamatult pidi järgnema ja mis ongi nüüd teie ees. Nii sündis selle raamatu ebaharilik sisu: äärmiselt kokkusurutud ülevaade mu varasematest ideedest esimestes peatükkides ja sööstud uutele maastikele teose lõpu poole. Ühtlasi püüdsin kirjutada tavalisest lakoonilisemalt ja otsesõnalisemalt, aimates järele üht elegantse klassikalise prantsuse proosa kõige paremini tuntud voorust. Lõpuks eemaldasin prantsuskeelsest versioonist ka mõned veidramad naljad ja kujundid, leides, et selles keeles ei jõua nende mõte kuigi hästi pärale. Ingliskeelses versioonis olen need kirjakohtad muidugi alles hoidnud: pange tähele lõiku, kus tuleb juttu ühe Lõunamere saare bigaamsest sektijuhist. Muidu tegin käsikirja parandusi *mõlemas* keeles, juhindudes nii Meillassoux' kui ka Dubouclez' suurepärareset nõuannetest. Nende soovitusel lisandus teksti veel viis tuhat sõna ja Dubouclez'st oli erakordselt suuremeelne tõlkida see uus materjal tasuta. Lõpuks koostas mu sõber Michael Flower (kellega ma pole kohtunud teisiti kui ainult meili teel) raamatus leiduvad pilkupüüdvad diagrammid. Kui lisada need kolm inimest kahele Kairo ülikooli töötajale, kes päästsid uurimistoetuse, siis on peale minu veel vähemalt viis inimest, kes andsid olulise

panuse „Neljatise objekti“ tekkesse. Arvates juurde ka need põhitegijad, kellega ma ajasin asju kirjastuses Zer0 Books (eelkõige Tariq Goddard ja Mark Fisher), kasvab nende arv veelgi.

Filosoofiablogijana annan ma üliõpilastele sageli kirjutamisenõu. Üks asi, mida mulle meeldib neile öelda, on see, et kaks suurimat kirjatöö vaenlast, kaks peamist põhjust, miks kirjutajal võib tõrge tekkida, on *tühjus* ja *lõpmatus*. Tühjus viitab tühjale paberilehele või arvutiekraanile, millest me alustame; lõpmatus on iseendale peale pandud surve öelda midagi piiritult mastaapset ja olulist. Minu viis tegelda nende kahe omavahel tihedalt seotud ohuga on keskenduda ettevõtmise *piirangutele*, mis ei allu minu kontrollile – reeglitele, mida ma möödapääsmatult pean järgima, ilma et oleksin ise neid valinud, ja mis ilmselgelt pole ei tühjuse ega lõpmatus. Pelgalt sellega, et ma teen kindlaks käsiloleva projekti tõised piirangud, aheneb vaba otsustusruum, koondues juhitevatesse raamidesse, ning tühjuse ja lõpmatuse viirastus hajub peagi tõusva päikese kiirtes. Kui see juhtub, siis saabki võimalikuks võtta oma elutöö kokku kuuenädalase kirjatööga. Mitte ühtegi mu varasemat kirjutist pole eelarve ja kavandatud lugejaskond nii kindlatesse piiridesse surunud, kui juhtus selle raamatuga, mida te praegu käes hoiate. Sellegipoolest on see täiuslik destillaat niihästi tuntud mõtetest, mille üle ma olen juurelnud viimased kakskümmend aastat, kui ka uutest ideedest, mis näivad olevat valmis selleks, et ma juurdleksin nende üle järgmised kakskümmend aastat.

SISSEJUHATUS

Selle asemel et alustada radikaalsest kahtlusest, võtame siin lähtepunktiks naiivsuse. Filosoofial on teadlaste, pankurite ja loomade eluga ühine see, et nad kõik tegelevad *objektidega*. „Objekti“ täpne tähendus tulebki järgnevalt selgitamisele ja see peab hõlmama ka neid olemeid, mis pole ei füüsilised ega isegi mitte reaalsed. Teemantide, köie ja neutronite kõrval võivad objektide hulka kuuluda ka armeed, koletised, neli-nurksed ringid ning tegelike ja väljamõeldud rahvaste liidud. Kõiki neid objekte peab ontoloogia arvesse võtma, selle asemel et need kõrvale lükata või põlastusväärseteks tühisusteks pisendada. Sellegipoolest pole ma kunagi olnud arvamusel – ehkki seda on korduvalt väitnud nii mu teoste sõbrad kui ka kriitikud –, et kõik objektid on „võrdselt reaalsed“. On vale, et draakonitel on iseseisev reaalsus samamoodi nagu telefonipostidel. Ma ei taha öelda mitte seda, et kõik objektid on võrdselt reaalsed, vaid et nad on võrdselt *objektid*. Alles üldisemas teoorias, mis käsitleb ühtviisi nii reaalselt kui ka ebareaalset, tuleb haldjaid, nümfe ja utoopiaid kohelda võrdsetel alustel purjepaatide ja aatomitega. Kui see käsitlusviis meenutab mõnele lugejale Austria objektiteooriaid 19. sajandi lõpust (Twardowski, Meinong, Husserl), siis selle raamatu edenedes tuleb esile vähemalt kaks suuremat erinevust: 1) minu mudeli järgi on objektidel neljatine struktuur, mis pärineb Heideggerilt; 2) ma ei pea põhjuslikke seoseid

mitteinimestest objektide vahel erinevaks sellest, kuidas inimesed neid objekte tajuvad. Kuid ühtlasi tuleks märkida, et ma ei võta omaks Heideggeri vahetegemist „objekti“ ja „asja“ vahel, millest esimesse suhtub ta negatiivselt ja teise positiivselt. Sõna „objekt“ omandab Brentano koolkonnas üldistava jõu, mis on liiga väärtuslik, et ohverdada seda Heideggeri terminoloogia kultuslikele rituaalidele.

Filosoofia ajalugu on juba näinud arvukalt üksikobjektide teooriaid. Alates Aristotelese esmasest substantisist ja Leibnizi monaadidest on see loetelu jõudnud eelmainitud Austria teooriateni Husserlilt ja tema rivaalidelt ning Heideggeri neljatisel „asjani“. Hoolimata minu imetlusest nende väärikate eelkäijate vastu ei ole selle raamatu eesmärgiks mitte süntees, vaid uus metafüüsika, mis oleks võimeline kõnelema kõigist objektidest ning taju- ja põhjuslikest seostest, mis nende vahel sõlmuvad. Ma lükkan tagasi postkantiaanliku kinnismõtte ainulaadsest lõhest inimeste ja objektide vahel ning olen seisukohal, et puuvilla ja tule vastastikmõju on samaväärne inimese vastastikmõjuga nii puuvilla kui ka tulega.

Neil, kes eitavad, et filosoofia ehituskivideks on objektid, on ainult kaks arvestatavat alternatiivi. Nad võivad öelda, et objektid on pelgalt mingi sügavama jõu pinnaefektid, nii et objektid osutub õonestatuks. Või nad võivad öelda, et objektid on kasutu ebausk võrreldes nende märksa ilmsemate omaduste või seostega, nii et objekt osutub kärbituks.¹ Alustagem

¹ „Õonestamine“ ja „kärpimine“ on sõnade *undermine* ja *overmine* tõlkevasted. *Overmine* on (selles tähenduses) autori uudissõna. *Tlk.*

nendest kahest kriitilisest strateegiast ja vaadakem, miks nad ei saa edu tuua ning miks objektid peavad lõpuks peale jääma. Lugeja ei pea kartma, et tulemuseks on tüütu traditsiooniline aatomite ja piljardikuulide realism. Vastupidi, objektid, nii nagu neid selles raamatus kujutatakse, on sama veidrad kui kummitused Jaapani templis või mõistatuslikud valgussähvatused Kuul.

I. ÕÖNESTAMINE JA KÄRPIMINE

Kui alustada naiivsusest, mitte kahtlusest, võtavad objektid otsekohe sisse koha kesklaval. Minu ees kirjutuslaual on pastapliiatsid, prillid ja aegunud Ameerika pass. Igaühel neist on ohtralt omadusi ja igaüht saab pöörata, et nähtavale tuleksid eri pinnad ja võimalikud kasutusviisid. Peale selle on iga objekt oma tunnusjoonte paljususest hoolimata ühtne asi. Samavõrd tõsi on see mind ümbritsevate mittefüüsiliste olemite kohta, nagu Egiptus, Kairo või Zamaleki linnajagu. Avades Gibboni teose Rooma ajaloost, leian ma sealt ajaloolisi objekte, mida meie keskel enam pole, nagu Diocletianus ja gnostikud. Kui matemaatikud põgenevad füüsilisest maailmast oma ideaalsfääri, seisavad nad ikkagi silmitsi objektidega, olgu nendeks täisarvud või koonused. Seda sama võib öelda kentauri, Pegasose, ükssarviku ja kääbiku kohta, kes tungivad mu mõtteisse, kui töö muutub liiga vaevarikkaks.

Mõned neist objektidest on füüsilised, teised mitte; mõned on reaalsed, teised mitte vähimalgi määral. Kuid kõik nad on *ühtsed* objektid, isegi kui nad on suletud sellesse maailma ossa, mida nimetatakse vaimuks. Objektid on üksused, mis ühtaegu näitavad välja ja varjavad tervet hulka tunnuseid. Ent kuigi see raamat oma naiivsest vaatepunktist lähtudes ei ütle esialgu, milline neist objektidest on reaalne või ebareaalne, peetakse intellekti tööd tavaliselt pigem

kriitiliseks kui naiivseks. Selle asemel et olemite kirev looma-aed omaks võtta, rõõvib kriitiline mõtlemine objektidelt aupaiste ja eitab nende autonoomiat. Ta põlgab nad ära kui vaimu väljamõeldised või pelgad kuhjumid, mis koosnevad väiksematest füüsilistest osadest. Selle raamatu hoiak pole aga mitte kriitiline, vaid siiras. Ma ei kavatse ühtesid objekte pisendada, et teistele au ja hiilgust luua, vaid kirjeldan selle asemel, milline on objektide vahekord nende endi nähtavate ja nähtamatute omadustega, teiste objektidega ning meie vaimuga – kõike seda üheainsa metafüüsika piires.

A. Õõnestamine

Kui objekte kritiseeritakse, öeldakse esimese asjana, et nad ei ole fundamentaalsed. Kõik koerad, küünlad ja lumehelbed, keda või mida me täheldame, koosnevad millestki elementaarsemast, ja filosoofia õigeks uurimisalaks olevatki just see sügavam reaalsus. Kui murdlained vastu Anatoolia rannikut pekslesid, kuulutas Thales kõige oleva esmaseks printsii-biks vee. Pisut hiljem elanud Anaximenes pidas maailma algelemendiks vee asemel õhku. Veidi keerulisemalt nägi asju Empedokles, kelle arvates ei koosne need mitte ühest, vaid neljast elemendist – õhust, maast, tulest ja veest –, mida seovad kokku ja viivad lahku armastuse ja vihkamise jõud. Ja lõpuks Demokritosel olid kõigi suuremate asjade algelementideks eri suuruse ja kujuga aatomid. Tänapäeva materialismis räägitakse selle asemel kvarkidest või lõp-mata väikestest stringidest. Kõigil neil juhtudel on kriitiline

meetod sama: see, mis algul näib iseseisva objektina, on tegelikult üksnes väiksematest osadest koosnev kirev kogumik. Ainult kõige põhilisem, elementaarsem saab olla reaalne.

Sellest pisikeste elementide materialismist võib veel märksa kaugemale minna, nagu paljud eelsokraatilised mõtlejad tegidki. On ju midagi vulgaarset ühe või mitme füüsilise elemendi nimetamises teiste isandaks. Iga seesugune teooria füüsilistest elementaarosakestest näib aga pealiskaudne niipea, kui lähtuda eeldusest, et reaalsus on oma olemuselt *ühtne* ja mitmekesisus vaid illusioon. Filosoofiast saab monism. Antiik-Kreeka mõtlemises nimetati seda *ühte* mitut moodi, kord *olemiseks*, kord piirituks *apeiron*'iks. Selle vaate pooldajad on eri meelt ainult küsimuses, kas see *üks* eksisteeris minevikus ja purunes mingil moel kildudeks (Pythagoras, Anaxagoras), eksisteerib olevikus, kuid meie meeled petavad meid ja sunnivad teisiti arvama (Parmenides), või tekib kunagi tulevikus, kui õiglus on võidutsenud ja kõik vastandid hävitanud (Anaximandros). Sellesarnaseid näiteid võib leida isegi viimase aja Prantsusmaalt: Emmanuel Levinasil lõhub kõmiseva *il y a*² tükkideks alles inimteadvus,³ Jean-Luc Nancyl eelneb aga kõigile konkreetsetele olenditele vormitu „mis tahes“.⁴ Sääraste teooriate häda on selles, et kui kõik on tõesti üks, siis näib olevat vähe põhjust, miks see peaks üldse osadeks lagunema.

² On, leidub (pr). *Tlk.*

³ Emmanuel Levinas, „De l'existence à l'existant“. Paris: Fontaine, 1947.

⁴ Jean-Luc Nancy, „Corpus“. Paris: Métailié, 1992.

Just see mure viib sageli peenekoelisema mudeli välja-töötamiseni, milles „eelindividaalsete“ asjade monism ei ole nii jäägitu. Esimene seesugune mudel pärineb Anaxagoraselt, kelle järgi *apeiron*’ist murdunud killud kätkevad kõige muu seemneid: puu peab krüpteeritud kujul sisaldama ka lindude, lillede ja tule vorme, sest nii saab võimalikuks ühe asja muundumine teiseks. See teooria tegi läbi taassünni Giordano Bruno pöörases metafüüsikas, kus lõputu materia on täis pikitud kokkuvolditud vorme, mis ootavad „kootumist“ individuaalseteks olenditeks.⁵ Seda laadi teooria on välja pakkunud ka Gilbert Simondon⁶ ja nüüd hiljem Manuel DeLanda,⁷ kes räägib (Bergsoni moodi) pidevast, aga siiski heterogeensest virtuaalsustasandist. Ent kui *ühe*-filosoofial on keeruline seletada arvukate asjade teket ja pluralistlikul filosoofial on raskusi nende omavaheliste seoste seletamisega, siis pole apelleerimisest „eelindividaalsele“ sfäärile kuigi palju abi. Kui see sügavam reaalsus sisaldab individuaalsete asjade seemneid, siis on need seemned kas üksteisest erinevad või mitte. Kui mitte, siis on meil tegemist monismiga. Ja kui nad üksteisest erinevad, siis on olukord sama mis tegelikus objektide maailmas ning me pole saavutanud midagi muud peale *väite*, et nad on ühtaegu „omavahel seotud ja mitteseotud“.

⁵ Giordano Bruno, „De la causa principio e uno“. Venezia, 1584.

⁶ Gilbert Simondon, „L’individuation à la lumière des notions de forme et d’information“. Grenoble: Millon, 2005.

⁷ Manuel DeLanda, „Intensive Science and Virtual Philosophy“. London: Continuum, 2002. [Ee: „Intensiivne teadus ja virtuaalne filosoofia“. Tlk Mart Kangur. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2019, lk 52. *Tlk.*]

Sama probleem kerkib esile siis, kui objektid lükatakse tagasi liigse staatilisuse tõttu ja neile eelistatakse mingit laadi „erinevuste mängu“ või saamise ürgset hoovust. Võidakse öelda, et reaalsus ise on hoovus ja et jutt *objektidest* lihtsalt kristalliseerib saamise mingis abstraktses seisus, kus ta on jäänud ilma eluliselt tähtsast sisemisest dünaamikast. Kuid siin tekib sama probleem mis enne. Kui me ütleme, et iga konkreetne koer või kuu on sügavama hoovuse abstraktsioon, siis peame sellegipoolest küsima, kas maailm on üks või mitu hoovust. Kui ainult üks, siis oleme tagasi monismis. Kui aga mitu, siis on igaühel neist mingi konkreetne, talle ainuomane iseloom ja see teeb temast juba objekti. See kehtib ka erinevusfilosoofia kohta, mis väidab, et asjal ei ole identiteeti, vaid ta kogu aeg erineb iseendast. Mida iganes ka tähendab, et objekt erineb iseendast, fakt jääb faktiks: lennukid, porgandid, elektripostid, trireemid, müürid ja inimesed erinevad kõik iseendast isemoodi. Erinevusfilosoofia võib küll anda meile eituse ja seostatusega vürtsitatud ähmased olemid, kuid nad on sellegipoolest olemid.

Kõigi nende strateegiate kohta saaks veel nii mõndagi öelda. Kuid meie eesmärges silmas pidades piisab, kui nimetada neid strateegiateks, mis *õõnestavad* objekti kui filosoofia vundamenti. Kõik nad väidavad, et objektid on liiga konkreetsed väärimaks nimetamist viimseks reaalsuseks, ja leiutavad mingi sügavama, ebamäärase aluse, millest konkreetsed asjad võrsuvad. Nende meelest on naiivne mõelda koertest kui maailma aluselementidest, sest koerad peavad ju tegelikult olema lihtsalt orgaaniliste ainete kuhjumid või *apeiron*'i